

Life of Ornament

Levensgroot eerbetoon aan de aardewerkindustrie

Wie tussen 1 december 2016 en 1 mei 2017 's avonds in het Sphinxkwartier van Maastricht belandt, wordt verrast door twee gigantische videowerken van het kunstenaarsduo Persijn Broersen en Margit Lukács die onder de titel *Life of Ornament* worden geprojecteerd op het monumentale Eiffelgebouw, de voormalige behuizing van aardewerkfabriek De Sphinx. Centraal in de projecties staan de decors van deze Maastrichtse aardewerkproducent. Bart van den Boom van Viewmaster Projects bedacht en realiseerde het project.

Eerbetoon

'Voor die projecties gebruiken we transfers, of drukdecors, die bewaard zijn gebleven in de archieven van het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg', vertelt hij. De term drukdecor verwijst naar een techniek om het aardewerk te bedrukken. Tot ver in de achttiende eeuw werden decors met de hand gepenseeld, maar met transferprinting veranderde dat. Vanaf een gegraveerde koperen plaat werd eerst een afdruk op drukpapier gemaakt. Die afdruk werd vervolgens op een aardewerken voorwerp gelegd, en door met een doekje over het papier te wrijven

Stalen, verzilverde drukplaat met decor 'Delft-molen', (jaar onbekend).
Petrus Regout/Collectie Centre Céramique, Maastricht

werd de afbeelding overgebracht. Nadat het papier van het keramiek met water was losgemaakt, werd het object gedroogd en in de oven gezet, waar de hitte de afbeelding fixeerde. De techniek was kostenbesparend en werd rond 1840 in Maastricht geïntroduceerd (Langeweg 2016). Van den Boom vervolgt: 'Belangrijk was dat de drukdecors nog niet eerder waren gebruikt in relatie tot de stad. Met *Life of Ornament* wilde ik een eerbetoon brengen aan de Maastrichtse aardewerkindustrie. Tegelijkertijd was het de bedoeling nieuw werk te creëren. Tijdens de samenwerking met Persijn en Margit in een eerder project kwam onze gedeelde fascinatie voor het aardewerk van De Sphinx naar voren. Zij wilden toen oude foto's of het aardewerk zelf gebruiken, maar dat bleek ongeschikt als werkmateriaal. Zelf heb ik verschillende (foto)tentoonstellingen gemaakt over het serviesgoed van De Sphinx en

Met *Life of Ornament* wilde ik een eerbetoon brengen aan de Maastrichtse aardewerkindustrie en tegelijkertijd nieuw werk creëren

Papieren transfer, decor Aurorea (voor schaal), (1850-1880). Petrus Regout/Collectie SHCL, Maastricht

zijn voorlopers, het bedrijf van Petrus Regout dat sinds 1899 De Sphinx heette, en later de Société Céramique die in 1958 met De Sphinx fuseerde.'

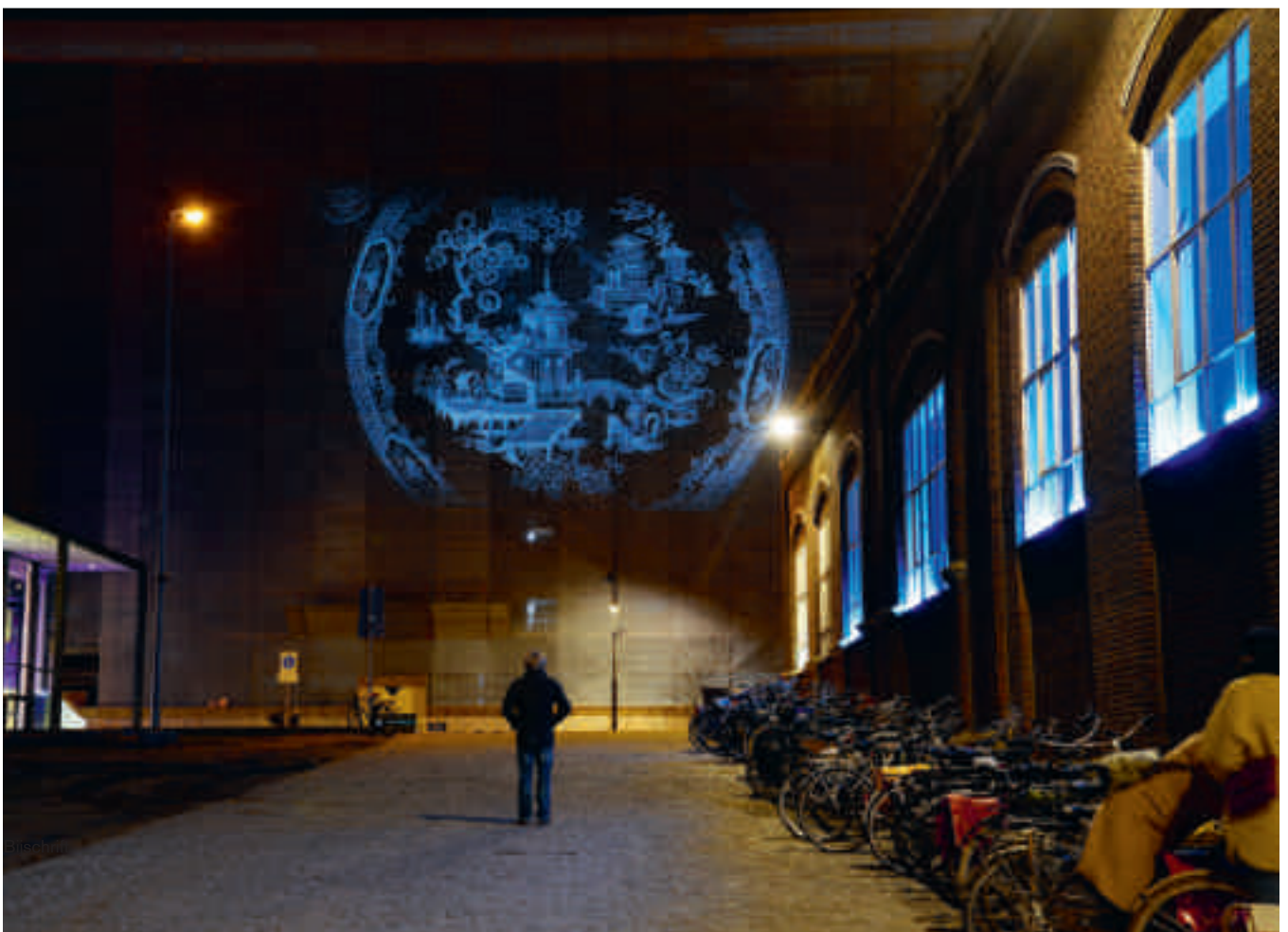
Het Eiffelgebouw

'Life of Ornament kon alleen maar op het Eiffelgebouw', zegt Van den Boom: 'de plek waar vroeger de borden werden gemaakt'. Het witte, iconische gebouw is een ensemble van drie geschakelde gebouwen die in etappes gebouwd zijn tussen 1928 en 1941. Het is door zijn omvang ook een imposant gebouw, 180 meter lang en 33 meter hoog. Tot 2006 maakte het deel uit van de Koninklijke Sphinx, al was de aardewerkdivisie al in 1969 gesloten na een dramatische terugloop in de afzet van serviesgoed. Van den Boom: 'Het gebouw wordt momenteel gerenoveerd. Een deel ervan wordt ingericht met loftwoningen en een studentenhotel, in de overige

ruimten komen creatieve bedrijven en kantoren. Na tien jaar leegstand transformeert dit voormalige industrie-complex zo in een toegankelijk gebouw in het Sphinxkwartier. Hier krijgen steeds meer cultuurinstellingen een nieuw en mooi huis, in een omgeving met veel jongeren en creatieven. De voormalige timmerfabriek is nu de thuisbasis van Bureau Europa en poppodium de Muziek-gieterij en in het oude ketelhuis is Filmhuis Lumière gevestigd.'

Eigentijds beeldverhaal

Wat ziet de bezoeker die het Eiffelgebouw passeert? Van den Boom: 'De twee videowerken zijn elk 30 x 24 meter, de een met florale elementen en de ander met landschappelijke taferelen. Ze worden tegelijkertijd geprojecteerd, aan weerszijden van het gebouw, en draaien non-stop tussen 19 en 24 uur 's avonds. Door →

een tunnel onder het gebouw kunnen de bezoekers in een paar minuten van de ene naar de andere kant lopen. Persijn en Margit hebben heel veel foto's gemaakt van de transfers die zeer traag worden geprojecteerd. Althans, dat lijkt zo. Als je twee seconden je ogen sluit en ze weer opent zie je een compleet ander beeld. Dat komt omdat er delen van decors als een patchwork zijn samengesteld en over elkaar heen gelegd zijn, bijvoorbeeld een oosters over een westers tafereel, of Aziatische planten over West-Europese. De decors tonen een grote fascinatie voor het Midden- en Verre Oosten, volkomen tegengesteld aan de huidige angst voor 'de Ander'. *Life of Ornament* is een beeldverhaal waarin diverse culturen en stijlperiodes zich mengen, waardoor nieuwe beelden en betekenissen ontstaan.' Het is een bijdrage aan en commentaar op onze eclectische beeldcultuur, gestoken in een eigentijds jasje, maar met klassieke tafereelen.

Publiek en publieke ruimte

Van den Boom vertelt dat hij met Viewmaster Projects bewust de openbare ruimte opzoekt of ongewone binnenruimten die niet met cultuur worden geassocieerd. Daar heeft hij verschillende redenen voor. 'Je kunt dan, met videokunst, op een andere manier site-specifiek werken. Dat brengt mensen ertoe op een andere manier naar de plek of de stad te kijken, wat ook een andere dimensie aan de publieke ruimte geeft. Je bereikt met kunst in de openbare ruimte bovendien een gevarieerder en groter publiek dan binnen de muren van een cultuurinstelling. Het brengt mensen ook gemakkelijk met elkaar in contact. De sacrale sfeer die in een museum hangt, is hier afwezig, en er is ruimte voor de geluiden van stad. *Life of Ornament* is zonder geluid, waardoor er een zekere rust wordt gecreëerd.'

De videowerken maken het erfgoed van een cultureel bedrijf zichtbaar op een manier die past bij deze tijd. Het serviesgoed, ooit bestemd voor de middenklasse en nu een begerenswaardig verzamelobject, wordt toegankelijk voor een breed publiek en wint daardoor aan maatschappelijke waarde. ●

◀ *Life of Ornament (Landscape)*, Oostgevel Eiffelgebouw, 2016 (op de westgevel wordt de projectie Flowers getoond). Foto: Paul Koenen. Meer informatie op www.viewmaster-projects.com

Literatuur

Langeweg, S. (2016) 'De techniek van het versieren: het decoreren van aardewerk bij Regout/Sphinx en Société Céramique in Maastricht.' In: *Keramiekstad: Maastricht en de aardwerkindustrie in de negentiende en twintigste eeuw*, 106-143. (Beschikbaar op: doczz.nl)

Linksboven/nr. 1152: theepot/aardewerk, decor Honc (jaar onbekend). Petrus Regout/Sphinxcollectie Centre Céramique, Maastricht

Rechtsboven/nr. 400: onderzetter/aardewerk, decor Delfts (handschildering) (jaar onbekend). Société Céramique/Sphinxcollectie Centre Céramique, Maastricht

Linksonder/nr. 1048: plat bord/aardewerk, decor Renata Drukdecor (handschildering) (jaar onbekend). Société Céramique/Sphinxcollectie Centre Céramique, Maastricht

Rechtsonder/nr. 1521: diep schoteltje/aardewerk (decor en jaar onbekend). Société Céramique/Sphinxcollectie Centre Céramique, Maastricht